SCHAKELS

UITGAVE VAN HET MINISTERIE VAN OVERZEESE RIJKSDELEN

1 Mei 1950 No. 32

Inhoud van dit nummer:

"De plaats van Suriname en de Nederlandse Antillen in het Caraïbisch Gebied"

een serie radiocauserieën, gehouden door de Heer J. van de Walle over de volgende onderwerpen;

Wat is het Caraïbisch Gebied?
De Nederlandse Antillen en het Caraïbisch Gebied.
Economische omstandigheden van Suriname.

De Heer Van de Walle schreef hierbij de volgende inleiding:

"Onder de term" het Caraïbisch gebied" verstaat men tegenwoordig de eilanden en landen in, of in de nabijheid van de Caraïbische Zee, die tot op heden geen zelfbestuur kennen. Deze eilanden worden bestuurd door: Amerika, Engeland, Frankrijk en Nederland. Tijdens de oorlog ontstond tussen Engeland en Amerika een vorm van samenwerking, die ten doel had het algemeen welzijn van de bevolking in dat Caraïbisch gebied te bevorderen.

Gezien het feit, dat het hier een internationale samenwerking op regionale schaal betrof tussen twee souvereine mogendheden ten bate van een niet-zelfbesturende bevolking, sprak het vanzelf, dat men de eiland-republieken Haiti, Santo Domingo en Cuba, die allen in het Caraïbische

- Zeegebied -

Zeegebied liggen, niet in de eerste plaats onder de term Caraïbisch Gebied (Caribbean Area) wilde onderbrengen.

Nadien is de term Caraïbisch gebied in het internationale gebruik blijven voortbestaan als een uitdrukking, waarmede men een aantal niet zelfbesturende landen bedoelt, die in, of in de nabijheid van de Caraïbische Zee liggen.

Tot deze gebieden rekent men ook Suriname, hoewel dit land aan de Atlantische Oceaan grenst, en de Nederlandse Antillen, een Rijksdeel dat uit 6 eilanden bestaat, die alle zes in de Caraïbische Zee liggen.

Suriname is vier maal groter dan Nederland en wordt door 200.000 mensen bewoond, terwijl de Nederlandse Antillen stuk voor stuk zeer kleine eilanden zijn, die door in totaal 160.000 mensen worden bewoond.

Suriname is een overwegend agrarisch gebied, de Nederlandse Antillen werden door de vestiging van twee grote olie-industrieën op de eilanden Curaçao en Aruba, uitgesproken industrieel gebied.

Tengevolge van deze omstandigheden draagt de ontwikkeling in beide landen een van elkaâr verschillend karakter."

I. WAT IS HET CARAÏBISCH GEBIED?

Wat verstaan we eigenlijk onder de naam West-Indië?
Curaçao en Suriname zult U zeggen. En we kunnen niet ontkennen, dat U gelijk hebt....maar lang niet alle mensen in de wereld verstaan onder de uitdrukking West-Indië precies hetzelfde als wat wij Nederlanders daarmede bedoelen.
Amerikanen bijvoorbeeld rekenen tot West-Indië alleen de grote en kleine Antillen in de Caraïbische Zee, terwijl zij Suriname, dat aan de noordelijke rand van Zuid-Amerika ligt, bij .... Zuid-Amerika tellen.
Eerlijk gezegd is deze indeling niet van logica gespeend. In de eerste plaats ligt Suriname beslist in dat stuk van het westelijk halfrond, dat we Zuid-Amerika noemen en bovendien wordt de kust van dat uitgestrekte land niet door de Caraïbische Zee, maar door de Atlantische Oceaan bespoeld. Nu zeggen die Amerikanen met hun logica, dat alleen eilanden, die in de Caraïbische Zee liggen .... West-Indische eilanden zijn.
Maar, met logica alleen komen we er niet; de aardrijkskunde wordt namelijk niet helemaal door logica beheerst. Begin maar eens met zoiets als grenzen bijvoorbeeld. Als in twee, aan elkaar grenzende landen, verschillende volkeren wonen is de zaak betrekkelijk eenvoudig. Maar dat is lang niet overal het geval. Noch in Europa, noch elders in de wereld.
Zo zijn de grenzen tussen de verschillende Zuid-Amerikaanse landen nogal willekeurig. Zij zijn vroeger, min of meer toevallig gevormd en er zijn zelfs wel grenzen, waar nog nooit een mens geweest is, zodat niemand precies weet waar de grens ligt.
Met namen gaat het al net zo. Natuurlijk ligt Argentinië bijvoorbeeld in Zuid-Amerika. Maar de Argentijnen zullen toch bij voorkeur niet van Zuid- maar van Latijns-Amerika spreken. Die term Latijns, Latino, die de geschiedenis van het zuidelijk deel van het westelijk halfrond onmiddellijk verbindt met de Latijnse volkeren op het Iberisch schiereiland, Portugal en Spanje, speelt zelfs in het gevoelsleven van de Zuid-Amerikanen een zeer grote rol. En nu wil het historische toeval weer, dat een land als Suriname, dat geografisch op het vasteland van dat Latijns-Amerika ligt, in vele opzichten even weinig Latijns of Zuid-Amerikaans georiënteerd is, als, om maar een voorbeeld te noemen, Denemarken. De mensen in Suriname spraken Spaans, noch Portugees. Zij spreken Nederlands, Hindostaans, Javaans of een uiterst interessante mengtaal, die in Suriname als lingua franca dienst doet, en bekend staat als Surinaams of sranang (Suriname) tongo (tong taal).
Curaçao, dat de Amerikanen tot West-Indië rekenen, is veel en veel Latijnser van aard, oriëntatie, ja zelfs van taal, dan Suriname. En, zou men naar taal en zeden en gewoonten willen rekenen, dan zou men Curaçao, Aruba en Bonaire om drie onzer Antillen te noemen, veeleer kunnen rekenen tot Zuid-of Latijns-Amerika...... dan tot West-Indië.
En nu luisteraars in Nederland, begint het U een beetje te duizelen. Daarom zullen we de knoop doorhakken en U wij-

- zen -

zen op een overeenkomst tussen een groot aantal van de zogenaamde Antillen en een land als Suriname. Die overeenkomst ligt op staatkundig terrein. Suriname, sedert zeer kort een autonoom deel van het Nederlandse Rijk en het Rijksdeel der Nederlandse Antillen, vormen, tezamen met eilanden zoals het Engels Trinidad of Jamaïca, Barbados of St. Lucia, het Franse Martinique of Guadeloupe, het Amerikaanse Porto-Rico of de eveneens Amerikaanse Maagdeneilanden, zogenaamde niet-zelfbesturende gebieden. Er bevinden zich namelijk in het midden van het werelddeel Amerika enkele eilanden en stukken land, die nauwe relaties onderhouden met zogenaamde moederlanden, in feite; Frankrijk, Engeland, de Verenigde Staten en Nederland.

Terwijl we ons, met betrekking tot verre vreemde streken dikwijls druk maken over de vraag, wie in die streken wonen of wat voor producten ze opleveren, is er tegenwoordig bovendien een krachtige stroming, die zich bezig houdt met de vraag: op welke wijze zulke streken bestuurd worden.

Men deelt de aarde als het ware in blokken in. Men spreekt wel eens van een Oosters en een Westers blok. Ook spreekt men wel van koloniale en souvereine landen. En zelfs doet men dit door te praten van zelfbesturende en niet-zelfbesturende landen. Vooral de laatsten trokken internationale aandacht en ze trekken dat in het bijzonder als allerlei wel souvereine landen, in die niet-zelfbesturende gebieden bijvoorbeeld militaire belangen hebben. Dat luisteraars, is nu precies het geval met West-Indië.

Kijkt U maar eens op de kaart. Dan zult U zien, dat de Atlantische Oceaan in het hart van Amerika smaller wordt. Dan stuit men op een keten van eilanden en achter die eilanden begint de Caraïbische Zee en helemaal aan het einde van die zee is een heel dun streepje op de kaart, waarbij met vette letters Panama-kanaal staat. Dat Kanaal verbindt de Atlantische Oceaan met de Stille Oceaan.

Wie dat kanaal in handen heeft, beschikt over een van de belangrijkste strategische punten van de gehele aardbol. Tot nog toe heeft Amerika heel wat met dat kanaal te maken. De Verenigde Staten hebben het gegraven. De Verenigde Staten verdedigen het en de Regering van de Verenigde Staten weet, dat de veiligheid van dat land staat en valt met het Panamakanaal. Welnu, vanuit het standpunt van een piloot, liggen de Caraïbische eilanden, waaronder Curaçao, als een keten van forten voor het Panama-kanaal. Een gezien de enorme afstanden, die door moderne vliegtuigen overbrugd worden, is ook Suriname een niet te versmaden sterkte in dit strategisch geheel.

De landen nu, die in dat deel van de wereld fungeren als moederlanden, waren het in de laatste oorlog niet allemaal met elkaar eens. Frankrijk was onder leiding van een Vichy-regering Pro-Duits. Nederland, Engeland en Amerika waren geallieerd. De Vichy-Fransen hadden op Martinique onder leiding van Admiraal Robert een sterke vloot liggen, die een directe bedreiging voor het Panama-kanaal vormde. Dit nu was een onprettige situatie die men van Amerikaanse en andere zijde, min of meer langs diplomatieke weg, heeft bezworen.

- Alweer -

Alweer tengevolge van de oorlog waren vooral Engeland en Amerika, twee landen, die verantwoordelijk zijn voor nietzelfbesturende gebieden in West-Indië, min of meer gedwongen om te gaan samenwerken. Men stichtte toen een Engels-Amerikaanse Caraïbische Commissie. Met deze commissie deed een nieuwe naam haar entree. Want de commissie zou gaan zorgen voor de belangen van de bevolking van de "Caribbean Area" of in het Caraïbische Gebied. En tot Caraïbisch gebied rekende men, alle logica ten spijt, ook Suriname, ook Frans en Brits Guyana en zelfs Brits Honduras, dat aan de Republiek Guatamala grenst. Dat begrip Caraïbisch gebied nu dekte precies ons Nederlandse begrip West-Indië en vatte alle gebieden tezamen, die, nietzelfbesturend, ten dele in een koloniale positie verkeren.

Ten dele luisteraars. De Frans West-Indische eilanden zijn namelijk na de oorlog integrale delen van Frankrijk geworden. Het Amerikaanse eiland Porto-Rico is wat intern bestuur betreft, evenals Suriname, volkomen autonoom. De volslagen autonomie van de Nederlandse Antillen, bestaande uit de eilanden Curaçao, Aruba, Bonaire, St. Maarten, St. Eustatius en Saba zal vermoedelijk zeer binnenkort een feit zijn. Alleen de Engelse gebieden, waaronder Jamaïca met anderhalf en Trinidad met een millioen inwoners de belangrijkste zijn, vormen onderdelen van het Britse koloniale rijk en worden mede bestuurd door het Colonial Office, in Londen.

Het Caraïbisch gebied, dat zich dus uitstrekt, vanaf de Atlantische Oceaan tot het Panama-kanaal, dat zowel delen van Zuid-Amerika als Caraïbische eilanden omvat, wordt bewoond door ongeveer dertien millioen mensen. De talen, die deze mensen spreken zijn zeer uiteenlopend. Engels voert de boventoon, dan volgt het Spaans, dan Frans, en tenslotte Nederlands. Bovendien worden in dit gebied allerlei mengtalen gesproken, alsmede talen uit het Verre Oosten.

In hoofdzaak bestaan deze dertien millioen mensen van de landbouw. Industrie is in het Caraïbisch gebied grotendeels onbekend, behalve op twee eilanden, die wat aantallen inwoners en geografische grootte betreft, van geringe, maar economisch van enorme betekenis zijn. Ze heten Curaçao en Aruba. En ze liggen ten Noorden van de Zuid-Amerikaanse kust, juist in het hartgebied van Caribia. Ze beschikken beide over uitmuntende havens. En niet alleen over uitmuntende havens, maar ook over schitterende vliegvelden. Men treft er een actieve, nijvere bevolking aan en, tengevolge van oorzaken, die we U later zullen verklaren, bouwde men daar een tweetal van 's werelds grootste olieraffinaderijen, waardoor deze eilanden een enorme industriële betekenis verkregen.

Wat is West-Indië? Geografisch een vaag begrip, dat gedekt door die nieuwe term, de Caribbean area, stukken van het Zuid-Amerikaanse vasteland en duizenden eilanden omvat, die voor zoverre bewoond, de wereld in hoofdzaak suiker leveren. Er komt ook hout vandaan en bauxiet, het grijze gesteente waarvan men aluminium maakt. Verder sponzen, tabak en andere tropische producten, maar de suiker uit West-Indië neemt in de economische sector de belangrijk-

- ste -

ste plaats in. Een plaats, die men echter, wat totale waarde betreft, heeft moeten afstaan aan olieproducten, die op Curaçao en Aruba, onttrokken worden aan de zwarte, altijd vloeiende, donkere stroom van aardolie, die uit de bodem van Venezuela naar boven welt. Dit laatste sedert meer dan dertig jaren.

De bevolking van die landen en eilanden komt uit allerlei streken. Op enkele plaatsen in de West of het Caraïbisch gebied wonen nog echte Caraïben, zoals de Indianen die daar reeds voor Columbus woonden, dikwijls werden genoemd. De overgrote massa der bevolking komt uit Noord- en Zuid-Europa of, in nog groter getale, uit Afrika en zelfs wel uit China, Java, India of andere Aziatische landen. Heel dikwijls leven deze mensen, die uit zo verschillende delen van de wereld komen, gelukkig en rustig tezamen, waarmede West-Indië of het Caraïbisch gebied, op kleine schaal bewees, dat als het moet een "United Nations" in de practijk mogelijk is. Een volgende keer zullen we trachten om U eens iets meer te vertellen over de Nederlandse Antillen en hun plaats in dit grote geheel van het Caraïbisch gebied.

II. DE NEDERLANDSE ANTILLEN EN HET CARAÏBISCHE GEBIED.

De vorige keer beloofden wij U, iets te vertellen over de plaats van de Nederlandse Antillen in de Caraïbische wereld. In de eerste plaats dienen we dan een ogenblik stil te staan bij de vraag: wat we eigenlijk onder de Nederlandse Antillen moeten verstaan. Het zijn zes eilanden, met name: Curaçao, Aruba, Bonaire, St. Maarten, St. Eustatius en Saba. Deze zes eilanden zijn weer onderverdeeld in twee groepen, de zogenaamde Benedenwindse (Curaçao, Aruba, Bonaire) en Bovenwindse eilanden (Saba, St. Maarten, St. Eustatius).

De Benedenwinden liggen in de nabijheid van de Zuid-Amerikaanse kust; de Bovenwinden bevinden zich midden tussen die trits van eilanden, die als Grote en Kleine Antillen bekend staan. De Benedenwinden, althans de eilanden Aruba en Curaçao, zijn per vierkante kilometer in hoge mate bevolkt, de Bovenwinden daarentegen slechts betrekkelijk spaarzaam.

Op de Benedenwinden spreekt men in de allereerste plaats het Papiamento, een Latijns georiënteerde taal;op de Bovenwinden wordt algemeen het Engels als dagelijks omgangs- en voertaal gebruikt.

De Benedenwinden zijn, met uitzondering van Bonaire, in economisch opzicht buitengewoon belangrijk; de Bovenwinden zijn dat vroeger wel geweest, maar thans niet meer.

De zetel van het centrale bestuur op deze eilanden is gevestigd op Curaçao. In Willemstad, de hoofdstad van dat eiland, woont de Gouverneur; daar bevinden zich de Landskantoren en daar werken de verschillende departementen, die gezamenlijk de algemene belangen van deze zes eilanden dienen. Deze toestand nu, dat zes over een groot deel van de Caraïbische Zee verspreide eilanden onder één gouvernement ressorteren, is in het grootste deel van het Caraïbische gebied een uniek verschijnsel. In de Engelse, Franse en ook Amerikaanse territoria, vindt men afzonderlijke in zichzelf besloten gouvernementen. Dat wil dus zeggen, dat het bestuur op het Engelse eiland Barbados, een eiland, niet veel groter dan Curaçao, invoerrechten heft, belastingen int, enz.enz. alsof dit eiland een geheel op zichzelf staand staatje is.

Indien een koopman, wonende op het in de nabijheid liggende, eveneens Engelse eiland St. Nevis, goederen verzendt naar het zustergebiedsdeel Barbados, dan heft dit gebiedsdeel of die kolonie, zoals de Engelsen zeggen, invoerrechten op die goederen afkomstig uit de zusterkolonie. Wel kent men in geheel Brits West-Indië een munteenheid, de zogenaamde West-Indische dollar, die in alle opzichten gebonden is aan het Engelse Pond, maar daarmede heeft men dan ook eigenlijk de belangrijkste overeenkomst genoemd, die men tussen een groot aantal Engels-West-Indische eilanden zou kunnen noemen.
De Antillen, het vroegere gebiedsdeel Curaçao, vormt een kleine federatie, temidden van een archipel, bestaande uit honderden naast elkaar levende kleine eilanden. Door deze uitzonderlijke positie onderscheiden de Nederlandse Antillen zich van het overige West-Indië. Nu is het merkwaardig, dat

vooral in Engels West-Indië, mede onder invloed van de oorlog, een streven is ontstaan om dit Curaçaose voorbeeld te gaan volgen, terwijl men binnen het kader van de Nederlandse Antillen tendenzen bespeurt, die, tegenstrijdig aan het federale beginsel, in hoge mate zoeken naar de autonome zelfstandigheid der eilanden.

In Engels West-Indië wil men het Curaçaose voorbeeld volgen omdat men daar langzamerhand tot de overtuiging is gekomen, dat kleine, economisch dikwijls zwakke en relatief weinig bevolkte eilanden, wel kunnen doen alsof ze afzonderlijke staten vormen, maar in werkelijkheid niet in staat zijn om zich zelfstandig te verweren tegen allerlei invloeden van buiten. Men voelt echter wel, dat een gebied, dat naar een meer autonome positie streeft, zich wel degelijk zal moeten kunnen verweren tegen invloeden van buiten af en men poogt dit te bereiken door te trachten, de Britse Antillen, tezamen met het Britse gebied op het vasteland van Zuid-Amerika, te federeren, waarna Engeland aan deze nieuwe federatie misschien dominion-status zal willen verlenen.

Niet alleen dat Curaçao op staatkundig gebied, voor grote delen van het nog niet zelfbesturende West-Indië een merkwaardig voorbeeld vormt, ook op tal van andere terreinen hebben de bewoners van de nabuurlanden voor wat er op de Nederlandse Antillen geschiedde, niet alleen belangstelling, doch ook een zekere bewondering.

Analphabetisme is in het Caraïbische gebied een normaal verschijnsel. Statistische gegevens hieromtrent zijn helaas niet bekend, maar aangenomen wordt, dat de bevolking van sommige West-Indische eilanden voor nog geen 50% kan lezen of schrijven. In de Nederlandse Antillen behoort het analphabetisme practisch tot het verleden. Niet alleen kent men er een gedegen lager onderwijs, maar tevens bevinden zich op de eilanden Aruba en Curaçao instellingen voor meer uitgebreid lager onderwijs, alsmede een middelbare school.

In vele andere West-Indische gebieden echter zijn ouders, die hun kinderen naar middelbare scholen willen zenden, gedwongen ze naar het moederland te sturen. Toch is dit geen reden om ons nu al te veel op de Nederlandse borst te kloppen. Want de achterstand, die men in vele West-Indische streken ten aanzien van Curaçao had, loopt men hier en daar aardig in.

Zo werd het vorig jaar op het Engelse eiland Jamaïca een Universiteit geopend, terwijl de Hogeschool op het Amerikaanse eiland Porto-Rico, daterend uit de bestuursperiode van de oud-gouverneur Rexford G. Tugwell, gedurende de oorlogsjaren in hoge mate is verbeterd.

Wat het wegennet betreft, kan Curaçao zich meten - en dit geldt ook voor Aruba - met de op dit gebied meest geoutilleerde eilanden in geheel West-Indië. De hygiënische toestanden in de Nederlandse Antillen geven noch reden tot klagen, noch tot bijzondere maatregelen. Dit is overigens niet alleen te danken aan het werk van de Nederlandse, Curaçaose en Surinaamse artsen, die daar dagelijks hun taak

verrichten, maar ook aan de gelukkige algemeen hygiënische omstandigheden, die op Curaçao worden aangetroffen.

Niettemin is het mogelijk om ook enkele minder gelukkige verschijnselen op de Nederlandse Antillen te signaleren. Het loonpeil, dat door de grote industrie op Curaçao en Aruba wordt betaald, is in vergelijking tot geheel West-Indië, buitengewoon hoog, waardoor de arbeiders zich allerlei luxe uitgaven permitteren, die men zich elders niet kan veroorloven. Inkomens van 100 Nederlandse guldens per week voor geschoolde arbeiders, zijn niet onbekend. Op de Engelse eilanden daarentegen zijn inkomens van 250 gulden per jaar evenmin onbekend. Een groot verschil dus. Daar echter staat tegenover, dat ook de prijzen op Curaçao hoger zijn dan elders.

Tengevolge van allerlei merkwaardige omstandigheden, vinden we, ondanks deze hoge lonen, ook op de Nederlandse Antillen woonwijken en woning-toestanden, die beslist beneden het peil zijn, dat men zelfs aan de allereenvoudigste arbeiderswoningen zou willen stellen. Dit verschijnsel treft men ook aan op vele andere West-Indische landen, maar gezien de algemene welvaart op Curaçao had men toch mogen verlangen, dat daaraan spoediger dan elders, een einde ware gekomen. Gelukkig heeft particulier initiatief jaren geleden op dit gebied zegenrijk gewerkt. Na dit initiatief begon ook de overheid de handen uit de mouwen te steken, terwijl we mogen aannemen, dat mede onder invloed van de bestuursveranderingen, die juist in de laatste jaren op Curaçao plaats vonden, aan de opruiming van de krotwoningen met kracht zal worden voortgewerkt. Door toepassing van het enige middel, waarover de mens eigenlijk beschikt, namelijk nieuwbouw.

En met die bestuursveranderingen zijn we gekomen bij het onderwerp, dat in de Caraïbische wereld in de laatste tijd eveneens de aandacht heeft getrokken.

Vóór het jaar 1936 vormden de Nederlandse Antillen in wezen nog een zuiver koloniaal gebied. Het vertegenwoordigend lichaam, de zogenaamde koloniale raad, bestond geheel uit benoemde leden; van verkiezingen, van democratie, was in 't algemeen geen sprake. Na dit jaar werd het vertegenwoordigend lichaam, dat men toen de Staten van Curaçao noemde, ten dele gekozen door kiezers, die of wel voor een bepaald bedrag aan inkomstenbelasting aangeslagen waren of een bepaalde schoolopleiding hadden gehad. Er was toen dus sprake van een beperkt kiesrecht, dat later uitgebreid, in 1949 werd vervangen door het algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen. Tevens werd het College der Staten van 15 tot 21 leden, allen gekozen, vergroot, terwijl het in de bedoeling ligt dat uit dit College der Staten het Algemeen College van Bestuur wordt gevormd, dat verantwoordelijk aan het plaatselijk parlement, beschouwd moet worden als een kabinet.

Wij zullen op deze materie, die op de Nederlandse Antillen nog niet geheel haar beslag heeft gekregen, niet dieper ingaan. Belangrijk echter is het wel om deze staatkundige vorm te vergelijken met andere staatkundige concepties, die we in West-Indië aantreffen.-

In Frans West-Indië vinden we een hoge mate van autonomie. Dezelfde vorm van autonomie, die ook de Franse Provinciën of Departementen in het Europese Frankrijk kennen. Deze laatste zijn echter natuurlijkerwijze op het Europese Frankrijk aangewezen, hetgeen echter niet het geval is met verre eilanden, zoals Martinique, Guandeloupe en andere, die niet in Europa, maar midden in het westelijk halfrond liggen. Zodat deze oplossing wel fraai is, maar volgens een mening, die men in sommige kringen wel kan beluisteren, tot onhoudbare afhankelijkheid van het moederland leidt. In Brits West-Indië heeft men, evenals op de Nederlandse Antillen sedert kort, en nog niet overal, het algemeen kiesrecht ingevoerd, maar de verantwoordelijkheid voor het beleid berust daar nog steeds in sterke mate bij de gouverneur, vertegenwoordiger van de Engelse Kroon.

In Amerikaans West-Indië vinden we, naast een zeer sterke democratisering, grote politieke onafhankelijkheid, maar in economisch opzicht staat en valt een belangrijk Amerikaans West-Indisch eiland, zoals Porto-Rico, met de Verenigde Staten. Vandaar, dat een zeer sterke stroming, die naar absolute souvereiniteit streefde, op de klippen van economische gebondenheid is gestrand.

Temidden van het grote geheel van het Caraïbische bekken, nemen de Nederlandse Antillen een niet onbelangrijke plaats in. Economisch zijn zij zeer weerbaar, politiek in vergelijking tot de nadere gebieden, in hoge mate onafhankelijk, een onafhankelijkheid, die straks, als de West-Indische Ronde Tafelconferentie ten tweede male bijeengekomen is, in een serie resoluties zal worden vastgelegd. Een onafhankelijkheid, die de Nederlandse Antillen zullen maken tot gelijkwaardige partners van het Europese Nederland.

III. ECONOMISCHE OMSTANDIGHEDEN VAN SURINAME.

In een vorige causerie hebben wij U het een en ander verteld over de grote welvaart, die, dank zij de industrialisatie, op de Nederlandse Antillen wordt aangetroffen. Op zeventienhonderd kilometer afstand van de Antillen ligt nu het Rijksdeel Suriname, dat vier keer groter dan Nederland, door, naar schatting, tweehonderdduizend mensen wordt bewoond en, in vergelijking tot de Antillen, slechts een armoedig bestaan leidt.

Suriname was eens, in de dagen van de slavernij, in de dagen ook dat tropische producten, zoals suiker, indigo, tabak en andere op de wereldmarkt zeer hoge prijzen maakten, een buitengewoon rijk en begerenswaardig gebied. Zo rijk en zo begerenswaardig, dat onze voorouders tijdens de vrede van Breda in 1683 blij waren om de Engelsen Manhatten, waar het huidige New-York ligt, af te staan, in ruil voor Suriname.

Aan die rijkdom echter is een einde gekomen, toen, in het verre Oosten en elders, grote gebieden in exploitatie werden gebracht, die soortgelijke producten voor de wereldmarkt opleverden en wel tegen prijzen, die veel en veel lager waren, dan men voordien in Suriname gewend was.

De ontwikkeling van de wereld, de snelle vaart naar het verre Oosten, de bouw van het Suez-kanaal, de ontwikkeling van bepaalde Zuid-Amerikaanse republieken en tal van andere oorzaken waren weinig gunstig voor de economische toestanden in Suriname. Daar kwam dan nog de afschaffing van de slavernij bij, waardoor de planters niet meer over zo goedkope arbeidskracht beschikten, als tijdens de slavernij, zodat de achteruitgang van Suriname bijna onontkoombaar leek.

Wel voerde men, vanuit China, Madeira en, op grote schaal vanuit het voormalige Brits-Indië en zelfs uit Java grote aantallen arbeidskrachten in, maar de eisen, die aan deze vorm van immigratie gesteld werden, zowel in sociaal als economisch opzicht, veel zwaarder dan in de slaventijd het geval was.

Door de import van al die uit verschillende delen van de wereld komende mensen begon de Surinaamse bevolking tenslotte een merkwaardig heterogeen karakter te dragen. Brits Indiërs leefden er naast Creolen, zoals men de ten dele Afrikaanse bevolking van Suriname noemde; Javanen naast Brits-Indiërs, terwijl men in de stad vele Chinezen aantreft, die zich, door middel van de kleinhandel, een bestaan verschaffen.

Vooral de Oosterlingen in Suriname bewaarden in vele opzichten hun eigen godsdiensten, zeden en gebruiken, zodat men, ook heden ten dage nog, zeer duidelijke onderscheidingen tussen deze verschillende delen der bevolking kan opmerken. Diep in de binnenlanden leven de zogenaamde bosnegers, die van eertijds weggelopen slaven afstammen en die in vele opzichten hun Afrikaanse levensgewoonten en ook het Afrikaanse heidendom bewaarden. Tenslotte vindt men hier en daar in Suriname nog enkele Indianenstammen, waarbij U niet moet denken, dat zo'n stam uit duizenden personen bestaat, maar

- eerder -

eerder uit een kleine familie van een dozijn of enkele dozijnen mensen.

Al deze mensen nu spreken, bijna zonder uitzondering een merkwaardige, uiterst interessante mengtaal, naast de talen, die ze van hun eigen land kennen. Die mengtaal heet het Sranang-tongo of Surinaams en zij vormt als het ware de lingua franca van Suriname. Grotendeels bestaat deze bevolking van de landbouw. Een landbouw, die thans, in tegenstelling tot vroeger, bijna niet meer wordt uitgeoefend binnen het economische en sociale verband van grote plantagebedrijven, maar meer op kleine schaal, dank zij de inspanning van kleine boeren.

Suriname, eens een welvarende plantage-kolonie, welks welvaart mede steunde op de goedkope arbeid van slaven, veranderde, door tal van oorzaken in een bevolkingskolonie. Dat wil zeggen in een gebied, dat, evenals in Nederland ook grotendeels het geval is, bewerkt wordt door kleine boeren, die ten dele de grond, die ze tezamen met familieleden bearbeiden, zelfstandig bezitten.

Deze kleine boeren verbouwen rijst, citrusvruchten, verschillende soorten groenten en houden ook wel eens wat vee. Hun productie is bestemd voor eigen gebruik, verkoop aan derden en tenslotte wordt het doorgaans weinige, dat dan nog overschiet, geëxporteerd. Hoewel vooral de Oosterse Surinamers uitmuntende landbouwers zijn, zijn hun werkmethoden dikwijls primitief, terwijl hun kapitaalsbezit gewoonlijk te gering is, om machines aan te schaffen, teneinde de bodem op groter schaal en efficiënter, te gaan bewerken. Boerenleenbanken, bedrijfscoöperaties, zijn helaas in Suriname tot nu toe, onbekend.

Behalve voor eigen gebruik en export verbouwen deze boeren dus levensmiddelen, die zij aan derden verkopen. De vraag rijst nu: wie zijn deze derden? Welnu dit zijn de Surinamers, die niet onmiddellijk betrokken zijn bij de landbouw. Vooral de Creoolse bevolking, die grotendeels in de stad geconcentreerd leeft, valt onder deze groep. Tezamen telt men in Suriname - alweer naar schatting - een zestigduizend z.g. Creolen, die grotendeels in Paramaribo werkzaam zijn. Uit hun midden kwam een intellectueel kader voort, terwijl tevens duizenden Creolen vaklieden en in nog veel groter getale, ongeschoolde arbeiders zijn.

Zij werken onder andere in de grote bauxietmijnbedrijven die sedert 1917 ontstonden. Deze mijnen, in Moengo en Paranam, zijn eigenlijk niets anders dan grote afgraverijen. Het erts, waaruit tenslotte aluminium wordt gewonnen, ligt aan de oppervlakte, wordt afgegraven, ondergaat in Suriname een eenvoudige bewerking wordt vervolgens in schepen geladen en naar Amerika verzonden, waar men het, dank zij goedkope energie, tot aluminium verwerkt. Hoewel deze mijnbedrijven voor Suriname van grote enonomische betekenis zijn, kan men ze niet vergelijken bij de geweldige industriële bedrijven op Curaçao en Aruba, Terwijl de Antillen practisch alleen van de oliefabrieken kunnen bestaan, heeft Suriname, naast de bauxietmijnbedrijven, andere middelen van arbeid en inkomsten nodig.

Welke? Het antwoord op die vraag is geenszins een-

eenvoudig maar het stemt tot grote vreugde, dat, vooral na de oorlog, meer en meer getracht wordt hiervoor een bevredigende oplossing te vinden. Men meent, dat Suriname primair een landbouwgebied is. De landbouw wordt uitgeoefend door kleine boeren maar, indien men grote stukken grond in bebouwbare toestand zou kunnen brengen, dan zou het ook mogelijk zijn, om grote, exporterende landbouwbedrijven op te zetten, die, in tegenstelling tot de toestanden, die we uit het verleden kennen, niet aangewezen zijn op menselijke arbeidskracht alleen, maar grotendeels mechanisch worden gedreven.

Het is echter niet zo heel eenvoudig om de, overigens zonder twijfel, zeer vruchtbare landerijen in Suriname in bebouwbare toestand te brengen. De beheersing van de waterval in dit land, dat zijn grote droge en ook zijn grote natte perioden kent, is verre van eenvoudig. Irrigatie zal het wachtwoord zijn en als Suriname het Nederlandse intellect een opgave stelt, dan is het wel de opgave, om in dit, langs de kust lage land, grote polderwerken aan te leggen, zodat men, binnen deze polders, kan overgaan tot de vestiging van landbouwbedrijven, die in hoge mate machinaal gedreven worden.

In deze richting wordt op het ogenblik gedacht, maar het is geenszins de enige pijl op de Surinaamse boog. Want behalve dat men in Suriname over een ten dele rijke bodem beschikt en dat men in de bodem kostbare delfstoffen vindt, is het binnenland overdekt met onafzienbare bossen. Veel van dat hout is niet of nog niet geschikt voor de bestaande hout-industrieën, veel echter ook wel. Vandaar, dat de Bruynzeelfabrieken in Suriname een groot bedrijf begonnen, dat thans reeds aan achthonderd man werk geeft. Tenslotte is het lang niet onmogelijk door de vestiging van kleine en middelgrote industrieën in Suriname vele artikelen te gaan vervaardigen, die thans nog vanuit het buitenland worden geïmporteerd.

Veel zal echter nog worden onderzocht. Veel ook wordt bereids onderzocht en daarbij speelt de luchtkartering een belangrijke rol. Men beschikte namelijk tot nog toe niet over uitgebreide kaarten van Suriname. Binnen het kader van een welvaartsfonds, waarvoor de Nederlandse Regering, na de oorlog, een bedrag van veertig millioen gulden ter beschikking stelde, werd een deel van het land vanuit de lucht in foto gebracht en zo ontstond, met medewerking van de K.L.M. een reusachtige kaart, die tal van gegevens bevat, die van groot belang zijn voor een verdere exploratie van het binnenland.

Het zou te ver voeren U over dit welvaartsfonds en zijn werking nadere bijzonderheden te vertellen. Belangrijker is het om, tot slot van deze reeks causerieën, even stil te staan bij de politieke ontwikkeling van Suriname. De ontwikkeling, die zich daar voltrokken heeft, is historisch anders dan die van de Antillen. De Antillen werden eeuwen lang beschouwd als maritieme en commerciële steunpunten, vooruitgeschoven posten van het moederland dus. Suriname echter werd beschouwd als een volksplanting, die reeds zeer vroeg in de geschiedenis een interne bestuursregeling.

- verkreeg -

verkreeg, die, althans aan de Europeanen, die er woonden, zekere vrijheden schonk ten aanzien van interne aangelegenheden. Veel eerder dan Curaçao kende Suriname een door census en capaciteitsgrenzen beperkt kiesrecht. We herinneren U er aan, dat de bevolking van Curaçao dit recht eerst in 1936 verkreeg, terwijl de Surinaamse staatsregeling van 1865 reeds een volksvertegenwoordiging kende, die door een overigens zeer beperkt, gedeelte der bevolking werd gekozen. Toch was, evenals op de Antillen, in Suriname de invloed van de Gouverneur, vertegenwoordiger des Konings, zeer groot, terwijl ook de invloed van het Plein in Den Haag, een term waarmede men indertijd het Ministerie van Koloniën aanduidde, alsmede de invloed van het Nederlandse Parlement, in vele opzichten meetelden. Er ontstonden dan ook wrijvingen. Het vertegenwoordigend lichaam bepleitte bij verschillende gelegenheden, met klem van redenen, bepaalde maatregelen, die echter van niet-Surinaamse maar Nederlandse zijde werden overstemd of, om een Engelse term te gebruiken, die beter uitdrukt wat we bedoelen, overruled. Aan deze toestand is na de oorlog een einde gekomen.

Ook in Suriname werd het algemeen kiesrecht voor mannen en vrouwen ingevoerd. De Staten werden uitgebreid tot 21 leden. Er werd een aan de Staten verantwoordelijk bestuur of kabinet in het leven geroepen. Vele bevoegdheden, die eertijds de Gouverneur waren voorbehouden, werden aan dit bestuur toevertrouwd. Tenslotte kwam een voorlopige regeling tot stand, die op de toekomstige status van Suriname, als zelfstandig partner van Nederland, vooruit loopt. Deze regeling werd in het vertegenwoordigend lichaam van Suriname onlangs met genoegdoening begroet.

De staatkundige veranderingen, die zich in Suriname hadden voltrokken, hadden tot gevolg, dat vele hoogstaande en intelligente Surinamers zich, nog meer dan vroeger, met grote kracht toelegden op de behartiging van lands belangen. Er heerst in hun kringen optimisme, wil tot daden en vooral een groot idealisme, het diepe en warmstemmende idealisme, om van dit grote land, met onbekende maar misschien ook ongekende potentialiteiten, iets te maken. Een land, dat een tehuis zal vormen voor de vele, uit verschillende streken der aarde komende mensen, die er wonen en een tehuis zal gaan vormen voor hen, die nog komen zullen. Een land, waaruit men armoede en ontbering kan weren en waarin het mogelijk moet zijn, door de ontginning van zijn bodemschatten, een ieder, die er woont een redelijk bestaan te waarborgen.

Zover is het nog niet .... maar men hoopt in een niet al te verre toekomst het zover te brengen.